

ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ

О. В. ЛЯСКОВЕЦЬ

(Запорізький національний університет)

Анотація. Метою статті є: дослідження особливостей функціонування підприємств машинобудування; аналіз і використання існуючих методів оцінки розвитку економічної безпеки, визначення ефективності використання даних методів; розрахунок рівня розвитку економічної безпеки, розробка напрямів підвищення розвитку економічної безпеки та шляхів вирішення існуючих проблем. **Методика дослідження.** Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. **Результати.** У статті досліджено особливості функціонування підприємств машинобудування за умов дії загроз довкілля. Проаналізовано існуючі методичні підходи, методи оцінки економічного розвитку, що дозволило здійснити аналіз стану діяльності підприємств. З'ясовано достовірність використання різних методів оцінки рівня економічної безпеки на запропонованих підприємствах. **Практична значущість результатів дослідження.** Визначено ефективність використання розглянутих методів оцінки економічного розвитку на підприємствах, а також розраховано рівень розвитку економічної безпеки даних підприємств. Сформовано способи вирішення існуючих проблем і напрями покращення діяльності, підвищення розвитку економічної безпеки.

Ключові слова: підприємства машинобудування, економічна безпека, економічний розвиток, складові економічної безпеки, рівень економічної безпеки.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. На сьогодні чинники зовнішнього та внутрішнього середовища здійснюють украй негативний вплив на функціонування підприємств машинобудування, що виявляється в погіршенні рівня розвитку економічної безпеки, зниженні фінансової стійкості, конкурентоспроможності, ділової активності, платоспроможності. За таких умов можливе виникнення кризового стану на підприємствах. Безпечні умови розвитку створюють можливості для покращення функціонування підприємства в цілому та сприяють налагодженню результатів діяльності, захисту від загроз зовнішнього та внутрішнього середовища, розробці комплексу методів щодо попередження, усунення, ліквідації негативних наслідків впливу загроз. Необхідно розглянути основні показники економічного розвитку для кожної сфери діяльності підприємств машинобудування з метою визначення рівня розвитку економічної безпеки. Водночас

доцільно використати відомі методичні підходи, методи оцінки рівня розвитку економічної безпеки саме підприємств машинобудування для розрахунку, визначення рівня економічної безпеки, аналізу стану діяльності, а також з'ясувати достовірність використання різних методів оцінки рівня розвитку економічної безпеки на запропонованих підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми щодо підвищення ефективності діяльності підприємств, оцінки рівня безпеки економічного розвитку, шляхи підвищення економічного розвитку, методики оцінки економічного розвитку досліджено у працях таких учених: Л. А. Бехтер [1], Д. Д. Буркальцева [2, с. 107–110], І. В. Венглюк [3], Е. В. Камишинова [4, с. 77–81], Л. І. Крачок [5, с. 201–202], О. В. Малик [6, с. 264–267], Т. О. Муренко [7], І. В. Репешко [8], Т. В. Сак [10], О. І. Судакова [11], В. Ю. Халіна [12, с. 173–181]. Проте слід відзначити, що питання щодо оцінки рівня розвитку економічної безпеки, визначення факторів впливу на діяльність підприємств

машинобудування, виокремлення напрямів відновлення економічної безпеки досліджені не повною мірою.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є: дослідження особливостей функціонування підприємств машинобудування; аналіз і використання існуючих методів оцінки розвитку економічної безпеки, визначення ефективності використання даних методів; розрахунок рівня розвитку економічної безпеки, розробка напрямів підвищення розвитку економічної безпеки та шляхів вирішення існуючих проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Функціонування підприємств машинобудування в Україні відбувається за складних економічних і політичних умов, що перешкоджає покращенню результатів діяльності та можливості виходу на міжнародні ринки. Зокрема, 2014 рік ознаменувався для більшості підприємств машинобудівної галузі такими результатами, як погіршення показників фінансової діяльності, зниження обсяг випуску та реалізації продукції, втрата

конкурентних позицій, розірвання контрактів із міжнародними партнерами, закриття окремих підприємств тощо. Безперечно погіршився й послабився розвиток даних підприємств, але варто проаналізувати рівень розвитку економічної безпеки в даний період.

Для проведення дослідження були використані показники оцінки рівня розвитку економічної безпеки кожної складової для більш ґрунтовного аналізу. Зокрема, у дослідженні були проаналізовані методичні підходи таких науковців: В. Ю. Халіна [12, с. 173–181], Е. В. Камишникова [4, с. 77–81].

Розпочнемо аналіз рівня розвитку економічної безпеки підприємств машинобудування у 2010–2014 рр. на підставі методичного підходу до оцінки рівня економічної безпеки, запропонованого В. Ю. Халіною [12, с. 173–181].

Для аналізу було обрано підприємство ПАТ «Запоріжтрансформатор», яке у 2014 р. мало передкризовий фінансовий стан. Нормативно-му значенню не відповідали такі складові економічної безпеки: фінансова, інтелектуально-кадрова, екологічна (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз рівня економічної безпеки ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2010–2014 рр. за методичним підходом В. Ю. Халіної [розроблено автором на основі [9]]

Складові економічної безпеки	Роки			
	2011	2012	2013	2014
Фінансова	2,11	2,32	0,03	0,28
Техніко-технологічна	1,15	2,02	1,84	1,74
Інтелектуально-кадрова	1,75	2,43	2,63	0,40
Екологічна	0,80	0,30	0,77	0,53
Рівень економічної безпеки підприємства (R)	3,42	3,37	0,13	0,11
Складові економічної безпеки	Абс. відхилення, 2014 р.			
	2011	2012	2013	
Фінансова		-1,83	-2,03	0,25
Техніко-технологічна		0,58	-0,28	-0,10
Інтелектуально-кадрова		-1,35	-2,03	-2,23
Екологічна		-0,27	0,24	-0,24
Рівень економічної безпеки підприємства (R)		-3,31	-3,26	-0,02
Складові економічної безпеки	Відн. відхилення, 2014 р.			
	2011	2012	2013	
Фінансова		-86,54	-87,74	728,75
Техніко-технологічна		50,46	-14,03	-5,41
Інтелектуально-кадрова		-77,07	-83,49	-84,74
Екологічна		-33,53	79,91	-31,03
Рівень економічної безпеки підприємства (R)		-96,92	-96,87	-17,51

У 2014 р. відносно 2013 р. фінансова складова зросла у 7,28 раза та її значення у 2013 р. становило 0,03 %, у 2014 р. – 0,28 %. Такий результат у 2014 р. у порівнянні із 2013 р. пояснюється зменшенням суми прибутку від продажу продукції на 497 567 тис. грн, чи на 53,38 %, скороченням собівартості продукції на 47,88 % або на 854 841 тис. грн, зниженням чистої виручки від реалізації на 49,76 % або на 1 352 408 тис. грн, зростанням величини власного капіталу на 1 331 528 тис. грн, зменшенням суми оборотних активів на 199 064 тис. грн, або 13,81 %, підвищення поточних зобов'язань на 67,61 % або 2 088 813 тис. грн, одночасне падіння сум кредиторської та дебіторської заборгованості – на 883 563 тис. грн, чи на 71,52 % та відповідно на 481 618 тис. грн, або на 35,47 %. Інтелектуально-кадрова складова у 2013 р. становила 2,63 % та у 2014 р. – 0,4 %, тобто скорочення становило 84,74 %.

Зменшення даної складової пов'язано зі збільшенням у 2014 р. відносно 2013 р. кількості звільнених працівників на 884 особи, зменшенням загальної чисельності працюючих на 974 особи, скороченням обсягу готової продукції на 128 596 тис. грн, спадний характер мала кількість висококваліфікованих працівників (1 100 осіб), хоча збільшилася кількість винаходів. Погіршилися показники екологічної складової, адже у 2014 р. відносно 2013 р. скорочення даної складової становило 31,03 %. Зокрема, у 2014 р. у порівнянні із 2013 р. підвищився показник перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин на 33 % та коефіцієнт залюднення ареалу шкідливого впливу на 8,75 %. За отриманими даними видно, що для підприємства є характерним зростання забруднення атмосфери, відсутність очисних механізмів і контролю за скороченням шкідливих викидів.

У 2013 р. техніко-технологічна складова сягнула 1,84 % та у 2014 р. становила 1,74 %, тобто частка скорочення була на рівні 5,41 %, але все ж таки показник знаходиться в межах нормативного значення. У 2014 р. відносно 2013 р. показники техніко-технологічної складової мали помітне покращення, а саме: знос основних засобів скоротився на 91,77 % або на 100 874 тис. грн; вартість основних засобів підвищилася на 13,73 % чи на 124 112 тис. грн. Проте поряд зі зростанням одних показників,

показники виробничої потужності, коефіцієнт інтенсивності використання обладнання скоротилися у 2014 р. відносно 2013 р. на 50 % та відповідно на 70,37 %. Загальний рівень економічної безпеки за результатами аналізу у 2013 р. становив 0,13 % та у 2014 р. – 0,11 %, тобто не відповідав нормативному значенню.

Для підприємства у 2014 р. характерним є низький рівень економічної безпеки, що пояснюється погіршенням основних його складових, окрім техніко-технологічної та результатів фінансової діяльності, адже діяльність підприємства в даному періоді була збитковою. Одночасно більшість показників фінансової діяльності знизилася, характерний був передкризовий тип фінансової стійкості, тому керівництву підприємства необхідно проаналізувати слабкі сторони діяльності, вжити заходів щодо покращення показників складових економічної безпеки, що сприятиме налагодженню економічної безпеки та результатів діяльності й функціонування, виходу із кризового стану.

Іншим методичним підходом, який ми розглянемо, є методика оцінки рівня економічної безпеки, запропонована Е. В. Камишниковою [4, с. 77–81]. Проаналізуємо результати використання даної методики на підприємствах машинобудування у 2010–2014 рр.

Перейдемо до аналізу результатів оцінки рівня розвитку економічної безпеки ПАТ «Запоріжтрансформатор» у 2010–2014 рр. (табл. 2).

Результати поведеного аналізу показують, що рівень економічної безпеки у 2014 р. становить 0,71 %, що нижче нормативного та перевищує результати 2013 р. на 1,69 %, але найвище значення було досягнуто у 2012 р. та рівень становив 1 %. Невідповідність рівня розвитку економічної безпеки нормативному значенню у 2014 р. зумовлена зниженням таких складових: фінансової, інтелектуально-кадрової, виробничої, збутової.

Відбулося покращення у 2014 р. лише складової матеріально-технічного забезпечення та екологічної складової. Спад основних складових у 2014 р. зумовлений скороченням суми прибутку від продажу, чистої виручки від реалізації, збитковістю діяльності, зростанням суми позикового капіталу, залежністю від постачальників, зростанням цін на матеріали, сировину, паливо. Отже, розвиток економічної безпеки знаходиться

на низькому рівні та потребує ефективних управлінських рішень із боку керівництва з метою налагодження економічної безпеки та показників діяльності.

Таблиця 2

**Аналіз рівня економічної безпеки ПАТ «Запоріжтрансформатор»
у 2010–2014 рр. за методичним підходом Е. В. Камишикової
[розроблено автором на основі [9]]**

Складові економічної безпеки	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Фінансова	1,32	3,13	3,31	1,03	-0,89
Інтелектуально-кадрова	0,53	0,63	0,76	0,68	0,60
Виробнича	1,59	2,07	2,02	1,61	1,08
Матеріально-технічне забезпечення	0,80	0,93	0,87	0,87	1,01
Збутова	0,80	1,09	1,14	0,83	0,74
Екологічна	0,49	0,38	0,35	0,45	2,56
Рівень економічної безпеки	0,69	0,99	1,00	0,69	0,71
Складові економічної безпеки	Абс. відхилення, 2014 р.				
	2010	2011	2012	2013	
Фінансова		-2,21	-4,02	-4,20	-1,92
Інтелектуально-кадрова		0,07	-0,03	-0,16	-0,08
Виробнича		-0,52	-0,99	-0,94	-0,54
Матеріально-технічне забезпечення		0,21	0,07	0,14	0,13
Збутова		-0,06	-0,35	-0,40	-0,09
Екологічна		2,07	2,18	2,21	2,11
Рівень економічної безпеки		0,01	-0,28	-0,30	0,01
Складові економічної безпеки	Відн. відхилення, 2014 р.				
	2010	2011	2012	2013	
Фінансова		-167,43	-128,35	-126,86	-185,90
Інтелектуально-кадрова		14,15	-5,11	-20,63	-11,63
Виробнича		-32,54	-48,04	-46,71	-33,28
Матеріально-технічне забезпечення		25,74	7,82	15,53	14,97
Збутова		-7,36	-32,12	-34,89	-11,10
Екологічна		421,21	570,20	630,04	470,43
Рівень економічної безпеки		2,06	-28,61	-29,65	1,69

Результати поведеного аналізу показують, що рівень економічної безпеки у 2014 р. становить 0,71 %, що нижче нормативного та перевищує результати 2013 р. на 1,69 %, але найвище значення було досягнуто у 2012 р. та рівень становив 1 %. Невідповідність рівня розвитку економічної безпеки нормативному значенню у 2014 р. зумовлена зниженням таких складових: фінансової, інтелектуально-кадрової, виробничої, збутової.

Відбулося покращення у 2014 р. лише складової матеріально-технічного забезпечення та екологічної складової. Спад основних складових у 2014 р. зумовлений скороченням суми прибутку від продажу, чистої виручки від реалізації, збитковістю діяльності, зростанням суми позикового капіталу, залежністю від поставальників, зростанням цін на матеріали, сировину, пальне. Отже, розвиток економічної безпеки знаходиться на низькому рівні та по-

требує ефективних управлінських рішень із боку керівництва з метою налагодження економічної безпеки та показників діяльності.

З табл. 2 видно, що фінансова складова у 2013 р. була на рівні 1,03 %, але у 2014 р. мала від'ємне значення в розмірі (-0,89 %). У 2014 р. у порівнянні із 2013 р. зниження фінансової складової обумовлене скороченням коефіцієнта маневреності оборотних активів на 50,58 %, коефіцієнта забезпеченості запасів власними джерелами фінансування у 2,67 рази, коефіцієнта поточної ліквідності – на 48,57 %, коефіцієнта швидкої ліквідності – на 44,32 %, коефіцієнта оборотності активів – на 47,41 %. Поряд із цим у 2014 р. відносно 2013 р. сума дебіторської заборгованості скоротилася на 481 618 тис. грн, або на 35,48 % та кредиторської заборгованості на 883 563 тис. грн, чи на 71,53 %.

Подібну динаміку у 2014 р. мала інтелектуально-кадрова складова, яка скоротилася у порівнянні із 2013 р. на 11,63 %. Це пов'язано зі скороченням кількості прийнятих працівників на 48 осіб, робітників із вищою освітою – на 525 осіб, службовців із вищою освітою – на 340 осіб, загальної чисельності персоналу – на 974 особи, збільшенням кількості звільнених працівників на 884 особи. Одночасно, більшість коефіцієнтів і показників інтелектуально-кадрової складової мали тенденцію до скорочення.

Що ж до виробничої складової, то вона відповідала нормативному значенню у 2010–2014 рр. та значне підвищення відбулося у 2011 р. (2,07 %), у 2012–2014 рр. склалася спадна динаміка. Зокрема скорочення даної складової у 2014 р. відносно 2013 р. сягнуло 33,28 %, у порівнянні із 2012 р. зменшення становило 46,71 % та відносно 2011 р. частка зниження була у розмірі 48,04 %. У 2014 р. відповідно до 2013 р. спостерігалось зростання вартості основних засобів на 13,74 % або на 124 112 тис. грн, готова продукція скоротилася на 128 596 тис. грн, або на 76,71 %, зменшилася сума запасів на 126 825 тис. грн, чи на 35,03 %, фінансові витрати зросли на 2 174 435 тис. грн, або у 7,89 рази. Зменшення виробничої складової пояснюється скороченням у 2014 р. переважної кількості коефіцієнтів, які впливають на ефективність процесу виробництва.

У 2013 р. рівень збутової складової становив 0,83 % та у 2014 р. – 0,74 %, тобто частка

скорочення була на рівні 11,1 %. Для підприємства у 2014 р. характерне погіршення коефіцієнта своєчасності розрахунку за товари та послуги, який відносно 2013 р. зменшився на 12,12 % та погіршилася рентабельність продажу на 7,19 %.

Позитивну динаміку у 2014 р. мали екологічна складова та складова матеріально-технічного забезпечення. Екологічна складова у 2014 р. відносно 2013 р. підвищилася у 4,7 рази, що спричинено зростанням суми витрат на природоохоронні заходи та збільшенням екологічних платежів. Тобто по підприємству був налагоджений контроль за рівнем викидів і вмістом шкідливих речовин, діяла відповідна служба нагляду.

Важливим для оцінки рівня розвитку економічної безпеки є складова матеріально-технічного забезпечення, яка у 2013 р. становила 0,87 % та у 2014 р. – 1,01 %. Проте дана складова у 2010–2014 рр. мала змінний характер, що пояснюється зміною цін на ресурси й матеріали, зростанням витрат, зростаючою залежністю від постачальників, змінністю обсягу власних і залучених ресурсів.

Отже, на підприємстві сформувався низький рівень розвитку економічної безпеки, що обумовлено погіршенням фінансових показників діяльності та потребує вжиття відповідних заходів із метою стабілізації розвитку.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. За результатами дослідження проаналізовано методичний підхід оцінки рівня розвитку економічної безпеки В. Ю. Халіної та застосовано на підприємствах машинобудування у 2010–2014 рр. Визначено, що по ПАТ «Запоріжтрансформатор» рівень розвитку економічної безпеки за результатами аналізу у 2013 р. становив 0,13 % та у 2014 р. – 0,11 % та не відповідає нормативному значенню.

Також проведено аналіз методики оцінки рівня розвитку економічної безпеки, яку запропонувала Е. В. Камишникова та здійснені розрахунки свідчать, що рівень економічної безпеки у 2014 р. по ПАТ «Запоріжтрансформатор» становить 0,71 %, що нижче нормативного та перевищує результати 2013 р. на 1,69 %. Отже, проведений аналіз дозволяє зауважити, що підприємство має низький рівень економічної безпеки, характеризується погір-

шенням фінансових результатів, спадною динамікою показників діяльності. За даних умов, керівництву доцільно вжити заходів щодо підвищення рівня розвитку економічної безпеки, що сприятиме процвітанню підприємства, підвищенню іміджу в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бехтер Л. А. Методичний підхід для отримання інтегральної оцінки економічної безпеки сільськогосподарських підприємств на основі методу ентропії [Електронний ресурс] / Л. А. Бехтер // *Бізнес Інформ*. Сер. : економіка, економіко-математичне моделювання. – 2013. – № 2. – С. 83–87. – Режим доступу: http://www.business-inform.net/pdf/2013/2_0/83_87.pdf (дата звернення: 21.01.17). – Назва з екрана.
2. Буркальцева Д. Д. Методологія розрахунку інтегральних показників безпеки за сферами економіки [Електронний ресурс] / Д. Д. Буркальцева // *Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна*. Проблеми економіки транспорту. – 2013. – Вип. 6. – С. 106–111. – Режим доступу: <http://econpapers.repec.org/article/scn032455/15919182.htm> (дата звернення: 21.01.17). – Назва з екрана.
3. Венглюк І. В. Аналіз методів визначення та оцінки соціально-економічної безпеки підприємства / І. В. Венглюк // *Економічний аналіз : збірник наукових праць*. – 2014. – Т. 15. – № 2. – С. 247–256.
4. Камишникова Е. В. Методика оцінки рівня економічної безпеки металургійного підприємства [Електронний ресурс] / Е. В. Камишникова // *Актуальні проблеми економіки*. Сер. : Економіка та управління підприємствами. – 2009. – № 11 (101). – С. 77–82. – Режим доступу: <http://eco-science.net/archive2009/29--11101.html> (дата звернення: 21.01.17). – Назва з екрана.
5. Крачок Л. І. Методика оцінки та діагностики рівня технологічної безпеки аграрної галузі [Електронний ресурс] / Л. І. Крачок // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 5. – Ч. 1. – С. 200–203. – Режим доступу: <http://www.ej.kherson.ua/j> (дата звернення: 25.01.17). – Назва з екрана.
6. Малик О. В. Показники оцінки фінансової безпеки підприємств: критерії та детермінантні характеристики [Електронний ресурс] / О. В. Малик // *Вісник Хмельницького національного університету*. Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 5. – С. 263–268. – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/1183> (дата звернення: 22.01.17). – Назва з екрана.
7. Муренко Т. О. Визначення оціночних показників економічної безпеки залізничних підприємств у складі мережевих об'єднань [Електронний ресурс] / Т. О. Муренко, В. Ф. Максимова // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. – 2015. – Вип. 10. – Ч. 1. – С. 192–195. – Режим доступу: <http://www.ej.kherson.ua/index.php/arkhiv-vidannya/2014?id=36> (дата звернення: 22.01.17). – Назва з екрана.
8. Репешко І. В. Стратегія розвитку економічної безпеки підприємств машинобудування : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / І. В. Репешко ; [наук. керівник В. А. Міщенко] ; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». – Харків, 2009. – 20 с.
9. Річна фінансова звітність підприємств Запорізької області у 2010–2014 рр. [Електронний ресурс] / Річна інформація // Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (SMIDA). – 12.10.2015. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/> (дата звернення: 22.01.17). – Назва з екрана.
10. Сак Т. В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції [Електронний ресурс] / Т. В. Сак // *Інноваційна економіка : Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. Секція: Інформаційні технології та економічна безпека. – 2013. – № 6. – С. 336–340. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_6_81.pdf (дата звернення: 21.01.17). – Назва з екрана.

11. Судакова О. І. Моделювання процесів управління економічною безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економіка будівництва і міського господарства. – 2008. – Т. 4. – № 1. – С. 35–41.
12. Халіна В. Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / В. Ю. Халіна // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2014. – Вип. 1 (53). – С. 173–181. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchtei_2014_1_24.pdf (дата звернення: 21.01.17). – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Bekhter, L. A. (2013). Metodichnyi pidkhid dlia otrymannia intehralnoi otsinky ekonomichnoi bezpeky silskohospodarskykh pidpriemstv na osnovi metodu entropii [Methodical approach for integral estimation of economic security of agricultural enterprises based on the entropy method]. *Biznes Inform. Seriya : ekonomika, ekonomiko-matematychne modeliuвання – Business Inform. Series: economics, economics and mathematical modeling*, 2, 83–87. Retrieved from http://www.business-inform.net/pdf/2013/2_0/83_87.pdf (accessed 21 January 2017) [in Ukrainian].
2. Burkaltseva, D. D. (2013). Metodolohiia rozrakhunku intehralnykh pokaznykiv bezpeky za sferamy ekonomiky [Methodology for the calculation of integral indicators of security in the spheres of economy]. *Zbirnyk naukovykh prats Dnipropetrovskoho natsionalnoho universytetu zaliznychnoho transportu imeni akademika V. Lazariana. Problemy ekonomiky transportu – Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after academician V. Lazaryan*: Collected papers. Problems of transport economy, (6), (pp. 106–111). Retrieved from <http://econpapers.repec.org/article/scn032455/15919182.htm> (accessed 21 January 2017) [in Ukrainian].
3. Venhliuk, I. V. (2014). Analiz metodiv vyznachennia ta otsinky sotsialno-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Analysis of methods for determining and assessing the socio-economic security of the enterprise]. *Ekonomichnyi analiz: zbirnyk naukovykh prats – Economic analysis: a collection of scientific works*, 2, Vol. 15, 247–256 [in Ukrainian].
4. Kamysnykova, E. V. (2009). Metodyka otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky metalurhiinoho pidpriemstva [Methodology for assessing the level of economic security of a metallurgical enterprise] *Aktualni problemy ekonomiky. Seriya: Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy – Actual problems of the economy. Series: Economics and Enterprise Management*, 11(101), 77–82. Retrieved from <http://eco-science.net/archive2009/29--11101.html> (accessed 21 January 2017) [in Ukrainian].
5. Krachok, L. I. (2014). Metodyka otsinky ta diahnozyky rivnia tekhnolohichnoi bezpeky ahrarynoi haluzi [Methodology for estimating and diagnosing the level of technological safety of the agrarian sector]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University*: Collected papers. A Series: Economic Sciences, (5 (1), (pp. 200–203). Retrieved from <http://www.ej.kherson.ua/j> (accessed 25 January 2017) [in Ukrainian].
6. Malyk, O. V. (2013). Pokaznyky otsinky finansovoi bezpeky pidpriemstv: kryterii ta determinantni kharakterystyky [Indicators of financial security assessment of enterprises: criteria and determinants]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytsky National University*: Collected papers. A Series: Economic Sciences, (5), (pp. 263–268). Retrieved from <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/1183> (accessed 22 January 2017) [in Ukrainian].
7. Murenko, T. O., Maksimova, V. F. (2015). Vyznachennia otsinonych pokaznykiv ekonomichnoi bezpeky zaliznychnykh pidpriemstv u skladi merezhevykh ob'ednan [Determination of estimates of economic security of railway undertakings in network

- unions]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University: Collected papers. A Series: Economic Sciences*, (10 (1), (pp. 192–195). Retrieved from <http://www.ej.kherson.ua/index.php/arkhiv-vidannya/2014?id=36> (accessed 22 January 2017) [in Ukrainian].
8. Repeshko, I. V. (2009). *Stratehiia rozvytku ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv mashynobuduvannia* [Strategy of development of economic security of enterprises of mechanical engineering]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv: Natsionalnyi tekhnichnyi universytet «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» [in Ukrainian].
  9. *Richna finansova zvitnist pidpriemstv Zaporizkoi oblasti u 2010–2014 rr.* [Annual financial statements of enterprises of Zaporizhzhia oblast in 2010–2014] / Annual information // Official site of the Agency for the Development of the Stock Market of Ukraine (SMIDA). (2015). Retrieved from <http://smida.gov.ua/> (accessed 22 January 2017) [in Ukrainian].
  10. Sak, T. V. (2013). *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: poniattia, struktura, osnovni tendentsii* [Economic security of Ukraine: concept, structure, main tendencies]. *Innovatsiina ekonomika: Vseukrainskyi naukovovo-vyrobnychiy zhurnal. Sektsiia: Informatsiini tekhnolohii ta ekonomichna bezpeka – Innovative economy: All-Ukrainian scientific and production magazine. Section: Information Technology and Economic Security*, 6, 336–340. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_6_81.pdf (accessed 21 January 2017) [in Ukrainian].
  11. Sudakova, O. I. (2008). *Modeliuvannia protsesiv upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Modeling of the processes of management of economic safety of the enterprise]. *Ekonomika budivnytstva i miskoho hospodarstva – Economy of construction and municipal economy*, 1, Vol. 4, 35–41 [in Ukrainian].
  12. Khalina, V. Iu. (2014). *Metodychnyi pidkhid shchodo otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [Methodical Approach to Assessing the Level of Economic Security of an Enterprise]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute: Collected papers. A Series: Economic Science*, (1(53), (pp. 173–181). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchetei_2014_1_24.pdf (accessed 21 January 2017) [in Ukrainian].

О. В. Лясковец (Запорожский национальный университет). Пути и перспективы повышения развития экономической безопасности на предприятиях машиностроения.

Аннотация. Целью статьи является: исследование особенностей функционирования предприятий машиностроения; анализ и использование существующих методов оценки развития экономической безопасности, определения эффективности использования данных методов; расчет уровня развития экономической безопасности, разработка направлений повышения развития экономической безопасности и путей решения существующих проблем. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** В статье исследованы особенности функционирования предприятий машиностроения в условиях действия угроз окружающей среды. Проанализированы существующие методические подходы, методы оценки экономического развития, что позволило осуществить анализ состояния деятельности предприятий. Выявлено достоверность использования различных методов оценки уровня экономической безопасности на предложенных предприятиях. **Практическая значимость результатов исследования.** Определена эффективность использования рассмотренных методов оценки экономического развития на предприятиях, а также рассчитан уровень развития экономической безопасности данных предприятий. Сформированы способы решения существующих проблем и направления улучшения деятельности, повышения развития экономической безопасности.

Ключевые слова: предприятия машиностроения, экономическая безопасность, экономическое развитие, составляющие экономической безопасности, уровень экономической безопасности.

O. Liaskovets (Zaporizhzhya National University). The ways and prospects of enhancing the development of economic security at machine-building enterprises.

Annotation. *The purpose of the article is to study the peculiarities of the mechanical engineering enterprises functioning, to analyze and use existing methods for assessing the development of economic security, to determine the effectiveness by using these methods, to calculate the level of economic security development, to develop directions for improving the development of economic security and ways to solve existing problems. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization, dialectical approach. **Findings.** In the article the features of functioning of machine-building enterprises in the conditions of threats to the environment. Analyzes existing methodological approaches, evaluation methods of economic development that enabled the analysis of the state of activity of the enterprises. Clarified the accuracy of the different methods of estimation of level of economic safety of the proposed enterprises. **Practical value.** The efficiency of using the methods of assessing the economic development of the enterprises and calculated the level of development of economic security of enterprise data. Generated solutions to existing problems and directions of improvement activities, enhance the development of economic security.*

Keywords: *enterprise engineering, economic security, economic development, components of economic security, the level of economic security.*

Стаття надійшла до редакції 25. 01. 2017 р.